

NEDJELJA U ŽIVOTU REDOVNICE

S. Marija ISKRA, OSU

UVOD

U ovom referatu dan je prikaz nedjelje redovnice kod nas prema stanju što ga je pokazala anketa provedena među tridesetak redovnica, koje pripadaju raznim redovničkim Družbama u Zagrebu a u svojim redovničkim obiteljima vrše različite dužnosti.

Da možemo bolje shvatiti i uočiti strukturu nedjelje naših redovnica, potrebno je da prije svega prikažemo lik redovnice kakav se danas pojavljuje pred nama poslije II vatikanskog koncila. Nije to jedan već iskristalizirani lik kojemu se nema što primijetiti, već je to lik redovničke osobe koja je svjesna pozitivnih i negativnih natruha tereta tradicije i koja se sada nalazi na putu k obnovi i prilagođivanju (PC 2).

Dok je još jučer redovnica bila više individualno vezana uz svoju redovničku zajednicu kojoj je pripadala, bila ona po broju članova velika ili malena, ali i unutar tih zajednica bilo je slučajeva da se ni neke redovnice nisu poznavale — tek im je odijelo otkrivalo pripadnost istoj Družbi — danas redovnička osoba postaje *znak* vremena izlazeći iz samostanskih prostora i otvarajući riznicu svoje bogate duše svijetu — Božjem narodu (PC 2c).

Redovničke zajednice bile su također vrlo »partikularističke«. Često se nisu poznavale međusobno ni one koje su živjele u istom gradu, a o međusobnim kontaktima nije bilo ni govora. Problemi jedne zajednice doista su bili »hortus conclusus«, pa čak i za članove jedne te iste Družbe. To su bili zatvoreni krugovi u koje se nikako nije moglo prodrijeti.

II vat. koncil u svojem Dekretu za obnovu redovništva (Perfectae caritatis) postavlja novi imperativ pred sve redovničke Družbe, naglašavajući da smo svi »*živi dio Kristove Crkve i da svi moramo živjeti iz Crkve i za Crkvu*« (T. Šagi-Bunić: Svjedočenje I str. 4). Tako naše zajedništvo postaje funkcionalno uklapajući se u veliku obitelj Crkve, a svaka redovnička obitelj i svaki član pojedine redovničke obitelji postaje svjestan da participira na zajedništvu cjelokupnog Božjeg naroda i da u njemu ima svoje odgovorno mjesto (LG 9, 44). Takva redovnica ili redovnička zajednica ne živi u jednom apstraktnom iluzornom svijetu. Ona živi u konkretnosti, ona se nalazi u jednom određenom vremenu i određenom prostoru (LG 46, GS 38).

REDOVNICA I ŽUPNA ZAJEDNICA

1. Teološka fundacija

Nedjelja je dan kada se svi članovi župne zajednice sastaju da zajednički proslave Kristov dan i svoj dan. Tu svi okupljeni članovi »osjećaju radost braće što se nalaze oko zajedničkog stola kod blagovanja euharistije, a pashalni ih misterij napunja radošću i vedrinom« (Sv. Jeronim). To je sveti dan za župnu zajednicu jer je tako bogat svetim sadržajem da može posvećivati zajednicu kao zajednicu i svakog njezinog člana (LK 10). Nedjelja je par excellence dan Božjeg naroda, jer tada Božji narod postaje vidljiv i nalazi se pod vodstvom Kristovim na svom pashalnom prijelazu preko Crvenog mora u Obećanu Zemlju, kao što je i židovski narod pod Mojsijevim vodstvom ušao u Kanaan. Pod ovakvim aspektom, budući da je redovnica član Božjeg naroda, nedjelja ima i za nju posebno značenje. Njezina se duhovnost mora inspirirati ritmom nedjelje. U zajedništvu s Božjim narodom ona nalazi svoje osmišljenje i osmišljenje svoga redovničkog poziva. »Vi ste svi jedno u Kristu« (Gal 3, 28). Kroz taj nedjeljni skup ona doživljava svoj »aggiornamento«, ali i cijela zajednica Božjeg naroda »ovako okupljena u Kristu« (Kol 3, 15) također doživljava svoj aggiornamento, jer u neprestanom fluidu između jednih i drugih jedni drugima daju Gospodina. I tako se u tom »jedinstvu duša i srca ostvaruje međusobna izmjena života« (Konstitucije »Vodite novi život« str. 45).

Uklapajući se u cjelokupni nedjeljni život župne zajednice, redovnica nastoji, koliko joj to današnje prilike kod nas omogućuju, da surađuje na intenzivnom i ekstenzivnom rastu života te lokalne Crkve i da se ne izolira tražeći samo neke vrste evangelizacije (LG 44, PC 5), već traži maksimum i želi dati maksimum prema Pavlovoj: »U revnosti budite neumorni...« (Rim 12, 11—12). Ona želi »odgovoriti svom pozivu« (GS 31) da ide u susret drugima jer Bog želi da »svi ljudi tvore jednu obitelj i da se međusobno susreću kao braća« (GS 24) i da s njima uspostavi pravu vezu (GS 12, 25, 31) i da svuda »širi »ljudski i duhovni napredak« (PP 76, GS 25). Ta njena aktivna suradnja u župnoj zajednici mogla bi dati obilježje »živog ognjišta u velikoj Božjoj obitelji...« (Effatha br. 2, str. 13).

2. Konkretno

Dijapazon tih mogućnosti varira i ovisi o dužnostima sestre i njenim sposobnostima i uvjetima.

Osim zajedničkog sudjelovanja u liturgiji, o čemu će biti posebno govora, redovnica bi nedjeljom morala biti »prisutna i prisutna« (duplicirano u anketi) *svagdje gdje se god ljudi sastaju*.

Ona bi trebala posjećivati članove župne zajednice i to bilo djecu koja više ne pohađaju vjeronauk bilo njihove roditelje, ili da učvršćuje već uspostavljene kontakte. S roditeljima ili djecom može organizirati sastanke, predavanja, duhovne obnove, možda da ih pozove u župni centar na rekreativno poslijepodne, koje bi djeca, već prema uzrastu, mogla provesti u raznim igrama i zabavama.

Nadalje, u svakoj župnoj obitelji nalaze se članovi kojima je potrebna bilo duhovna bilo materijalna utjeha. Takvim će udovima Mističnog Tijela pokazati posebnu pažnju (LG 46). Ako ne može sama obaviti sve posjete, organizirat će ekipe među djecom i požrtvovnim ženama koje će voditi računa o svakoj obitelji ili pojedincu u pojedinoj ulici. Nastojat će da se poveže i s našim Caritasom, ili direktno ili preko Glasa Koncila, da bi se potrebnima mogla skinuti s leđa koja materijalna briga. (U anketi redovnice opisuju vrlo dirljive susrete takve vrste).

Redovnica može posjetiti bolesne članove i u bolnicama. Pri tom će protegnuti svoje zanimanje i na ostale patnike, a radnom osoblju odati priznanje za njihov trud.

Neće joj izbjeći ni mogućnost posjeta u staračke domove, te »stanice smrti«, kako ih naziva jedan naš svećenik, pa zatim dječje domove i opet bilo da te posjete učini sama ili grupno.

Nedjeljom se mogu organizirati i izleti ili šetnje s raznim grupama, a koji put će biti dovoljno da se i ona sama prošeta kroz koju ulicu i da tamo uspostavi kontakte.

Konačno, možda će i posjetioci kojeg kina, kazališta ili koncertne dvorane imati priliku da u svojoj sredini vide redovnicu u pratnji djece ili sestara, one će svojom prisutnošću svjedočiti za Krista.

No jasno je da jedna sama redovnica, kao što niti jedna mala redovnička zajednica, neće moći obuhvatiti sve ove brojne mogućnosti nedjeljnog života u župnoj zajednici. Stoga je potrebno da organizira ekipe, kako sam već spomenula, kojima će ona biti spiritus movens ili još bolje *kvasac koji će prožimati iznutra*. O toj dobro organiziranoj aktivnosti suradnika župnog centra ovise mnogi uspjesi i neuspjesi župnog apostolata. Pred neuspjesima se ne smije klonuti, nego treba poput Krista nositi patnje svoje braće i participirati na cjelokupnom njihovom životu.

Sve u svemu, budući da je *znak*, redovnica će nastojati biti veza jedinstva Božjeg naroda u župnoj zajednici u svim oblicima komunitarnog života, a ne možda elemenat podijeljenosti.

REDOVNICA I LITURGIJA U NEDJELJU

1. Teološka fundacija

Kada se govori o liturgiji i o liturgijskom životu, tada se obično misli na liturgijski život koji se odvija nedjeljom. O tom nam govore različiti najstariji zapisi, kako je već rečeno u mnogim referatima, da su se nedjeljom prvi kršćani *sastajali na zajedničko euharistijsko slavlje*.

Kao i sav Božji narod, tako i redovnica pripada kraljevskom svećeništvu, općem svećeništvu koje u duhu Kristovu prikazuje svoj život na slavu Boga Oca (LG 10).

Budući da se od cjelokupnog Božjeg naroda traži da zauzme svoje mjesto u liturgiji, ne snagom nečije milosti, nego snagom općeg svećeništva, tako se i od redovnice traži da zauzme svoje mjesto u liturgiji (SC 14).

Kod nas je liturgijska obnova u punom zamahu, i gotovo da bi se moglo kazati da sve redovničke zajednice u tom prednjače. Redovnice izlaze iz svojih redovničkih kapela ili ih pak otvaraju Božjem narodu. Tako liturgijski obredi dobivaju širu dimenziju, jer sestre, uklopljene u liturgijski život, doprinose svojim prisustvom uzveličanju slave Božje, približavanju pashalnog misterija suvremenom čovjeku i ostvarivanju otkupljenja u našem vremenu i prostoru.

Također se i u godinama redovničke formacije daje puna pažnja liturgijskom odgoju (SC 15, 16) koji se kasnije proširuje, a u katehizaciji zauzima važno mjesto kao tjedna priprava djece za nedjeljno Euharistijsko slavlje (SC 35, 4).

2. U praksi

U župnoj zajednici redovnici se otvara široko polje rada s obzirom na liturgijski život. Evo nekoliko praktičnih uputa:

- U sudjelovanje u zajedničkoj liturgiji ne smije biti prema slobodnoj intuiciji i improvizirano, osim u krajnjim slučajevima. Potrebno je da se cijela zajednica pripravi za sudjelovanje: psihološki, liturgijsko-tekstualno i sociološki.
- U dogovoru sa župnim centrom na čijem se području nalazi redovnička zajednica morale bi sestre (a tako se negdje i radi) štampati komentare za misu, nacрте za homilije, molitve vjernika, da se ti materijali neposredno prije mise podijele nazočnom liturgijskom skupu.
- Redovnice se mogu brinuti za potrebnu reklamu, da bi na prikladnom plakatu bila iznesena misao voditelja nedjeljne liturgije. Za veće blagdane dobro je takve plakate izvjesiti i na ulicu da bi se i nezainteresirani trgnuli.
- Ne bi smio proći ni jedan tjedan a da se pjevački zborovi i katehetske grupe ne pripreve psihološki i liturgijsko-tekstualno za nedjeljnu liturgiju, da se uklope u liturgijski skup i da u njemu budu kvasac liturgijske reforme, a ne da budu tijelo koje iskače izvan zajednice. Među tim grupama potrebno je izabrati pojedince koji će se pripremiti za pojedine liturgijske čine u nedjeljnoj liturgiji.
- Osim vježbi s pjevačkim zborovima u župi, redovnice mogu posvetiti par minuta prije svake mise pjevanju s prisutnim narodom. Ti napjevi trebali bi biti narodu bliski, osobito mladima, da ih pamte brzo, ali da ih i ne zaborave čim izađu iz sakralnog prostora. (Kod nas se osjeća velika potreba za takvim laganim napjevima, pa to stavlja zahtjev da se mladim glazbenicima-skladateljima dade prilika da njihove sposobnosti dođu do izražaja).
- Redovnice bi se trebale staviti na raspolaganje župnom centru da vode posebnu brigu oko formacije dobrih komentatora i čitača.
- Nedjelja je za Božji narod dan kada su svi najraspoloženi i najpripravniji za dijalog. Zato se može redovnica angažirati da prije i poslije mise pred crkvom stupa u kontakte s prisutnima.

- U slučaju da je dušobrižnik zauzet, redovnice mogu uvoditi i ispraćivati vjernike.
 - Kod svake mise može redovnica imati i svoje pomoćnike u djeci i mladeži koji će se brinuti da u crkvi nađu mjesto za bolesne i starce i da se diskretno, bez stvaranja panike, pobrinu ako kome pozli.
 - Budući da se u novoj liturgiji veća pažnja posvećuje hostijama, tj. KRUHU, potrebno je da se i na tom polju angažiraju, pripremajući kruh za misu.
 - Zgodno bi bilo napomenuti, kada prisustvuje redovnička zajednica zajedničkoj liturgiji u župnoj crkvi, da ne bi imala u crkvi kakav poseban privilegij na klupu ili koje drugo mjesto. Neka dade da se osjeti da smo u tom Božjem narodu doista *svi jedno*.
- Različite okolnosti pružit će redovnici i druge mogućnosti ukla-panja u liturgijski život župe. Dakako da to sve ne ovisi samo o redovnicama nego i o cijelom personalu župnog centra, koji treba imati razvijeni smisao za liturgijski život i koji treba imati ambicija da uposli sestre na onim mjestima gdje se za njih pruža stvarna potreba. Redovnica neće moći *ništa* učiniti ako se u nju nema povjerenja i ako se smatra da je predodređena samo za cijeli arsenal raznih tehničkih i gospodarskih zaduženja, kojima je ona vrlo vješta, a koja su po mišljenju mnogih poslodavaca uspješna i financijski podnošljiva. Uostalom, nju treba smatrati kao *ženu suradnicu*, što je ona po svom određenju, a ne u prvom redu »servis za lične potrebe« (GS 9, 60).

REDOVNICA I ODMOR U NEDJELJU

Da li je odmor potreban?

Nedjela je dan Gospodnji, ali je nedjelja isto tako i dan odmora (SC 106). Prema tome i »odmor ima svoje mjesto u redovničkom životu« (ES 26), i to s punim pravom, jer kao što je svakom čovjeku nakon napornog i intenzivnog rada potreban odmor, isto je tako potreban i redovnici.

Pitanje odmora za današnju redovnicu, ako aktivno radi na bilo kojem području, jedan je od najvećih problema, a nameće se kao nužna potreba, jer ni ona nije stroj koji ne treba podmazivati.

Odmor je redovnici potreban ponajprije zbog toga da joj apstiniranje od svakodnevnog posla pruži mogućnost da se povuče u zatišje, da može momentalnim zaboravom svih briga u intimnosti pojačati kontakt s Bogom, intimno se sjediniti s Bogom, da bi se tako, dok srce počiva u Bogu, lakše mogla otvoriti drugima, »da se dade u službu Božjem narodu« (Konstitucije »Vodite novi život«; Dictionnaire du Spiritualité, II). S druge strane odmor je potreban redovnici i zato da malim predahom od staleških dužnosti osvježi svoje fizičke sile za slijedeći tjedan.

Od potrebe toga odmora nije izuzeta ni jedna sestra, bila ona nastavnica, bolničarka, kuharica, katehistica, orguljašica ili sestra koja je zaposlena u uredu, nijedna kojoj rad teče na vrpci i mora biti svakodnevno ažuran.

A ako katehistica i svi oni koji rade u apostolatu nemaju rezerviran dan svoga odmora, moraju biti svjesni da je njihov rad »osuđen na brzu sterilnost pod pogreškom kompetencije i nedovoljne efikasnosti«. (Paroisse et Liturgie br. 8, 1963, str. 753).

I dok s jedne strane moramo biti neprestano u toku događaja, s druge strane moramo bez prestanka ići prema istinitom cilju našega redovničkog poziva.

Da li je odmor moguć?

Nameće se pitanje da li redovnice mogu tako organizirati dnevni red nedjeljom da im preostane vremena za odmor.

To ovisi o mnogim faktorima i neke od anketiranih redovnica imaju vrlo lijepo ukomponiran odmor u nedjeljnom dnevnom redu. Taj se njihov odmor sastoji u tome da više vremena posvete molitvi, razmatranju, duh. čitanju. Čitaju stručnu literaturu, prate dnevnu štampu, religioznu i građansku, slušaju radio, gledaju TV program ili izađu na kratku šetnju. Ako u samostanu ima bolesnih sestara, one s njima provedu izvjesno vrijeme ili obave koji posjet izvan samostana.

Većina, međutim, anketiranih redovnica ima vrlo malo vremena za svoj osobni nedjeljni odmor. Na nekim sektorima je rad gotovo udvostručen, tako da u nedjelju redovnice doživljavaju kulminaciju zaduženja. Takav tempo rada u neprestanom davanju nužno nameće pitanje: dokle će se moći održavati ravnoteža?

Ali neka redovnice same govore...

Redovnica-studentica provodi svoju nedjelju u svojoj zajednici i uz uobičajeni dnevni red: misa, jedna ili dvije, u samostanu ili izvan, redovite molitve, zasebno i zajednički. Odmor samo propisana rekreacija sa zajednicom, a ostalo vrijeme grčevito se iskorištava za učenje.

Sestra nastavnica. Nedjelja vezana uz dnevni red zajednice, slično kao i kod sestre studentice, samo što svoje slobodno vrijeme utroši u pripremanje metodskih jedinica za predavanje i ispravljanje zadaće, što se često protegne duboko u noć.

Sestra kuharica. Nedjelja je dan kao i ostali — na dnevnom redu kuhanje, a kako želi da zajednica osjeti blagdan, ona u kuhinji ima mnogo više posla nego u ostale dane. Napose se posao udvostruči ako se na župi ili u redovničkoj zajednici toga dana okupe uzvanici ili različite apostolske grupacije koje treba pozvati k stolu. Tada su i ostale redovnice više angažirane, te za svoj odmor neće imati vremena. Česti je slučaj da je tada i molitva prikraćena, a zajednička misa prožeta mišlju da što prije svrši, dok joj se propovijed čini beskonačno duga.

Sestra koja radi na gospodarstvu većih težačkih poslova nedjeljom nema, ali su i oni redoviti takvi da traže njezin angažman u potpunosti i ne dopuštaju joj — osim da to breme natovari na nekog drugog — da nedjeljom napusti svoje mjesto i potraži odmor negdje drugdje.

Sestra katehistica i orguljašica nedjeljom je posve angažirana. Pristupuje često svim misama koje su na nedjeljnom dnevnom redu u župi, kako prije podne tako i poslije podne. U međuvremenu sudjeluje u raznim aktivnostima koje su u župi razvijene — ako jesu!: treba održati katehezu ili nedjeljnu probu zbora kao neposrednu pripremu za

euharistijsko slavlje i drugo. Zajednica od nje također traži udio što ga ona mora pridonijeti, jer ona pripada i svojoj redovničkoj zajednici. I u takvom dvostrukom davanju nedjelja joj prođe u potpunom iskorištavanju svake minute, a ona je svjesna da nije u stanju da posve zadovolji svim zahtjevima koje od nje očekuje redovnička zajednica s jedne i apostolat s druge strane. Sve sestre gotovo jednoglasno zaključuju: trebalo bi nas biti više!

Sestra koja radi u državnoj službi nedjelju provodi relativno mirno. Za nju je ona doista dan prekida redovitog posla, osim ako nije prisiljena da kod kuće dovršava administraciju koju nije mogla dovršiti u svoje radno vrijeme. Toga dana takva sestra doživljava toplinu svoje redovničke zajednice.

NEDJELJNI SUSRET REDOVNICE

Susret je važan fenomen u našem životu, jer bismo mi bez njega bili defektna bića, nesposobni da sebe identificiramo i doživimo kao sebe. Naša je egzistencija ovisna o susretu jer smo socijalna bića (GS 12) i mi ga ne možemo i ne smijemo izbjeći. Po ljestvici vrednota za kršćanina je najodlučniji onaj susret što ga doživljava s Bogom. Štoviše, čovjek kršćanin *traži* taj susret: »... lice tvoje tražim Gospodine« (Ps 27, 8). Taj ritam traženja i susretanja odvija se svakog dana i kod redovnice, i to u pojačanom intenzitetu, što je i razumljivo. No između tih svakodnevnih susreta nedjeljni susret redovnice s Gospodinom morao bi imati drugačiju fizionomiju, negoli u ostale dane. *Osim svoje vertikalne dimenzije, u nedjelju bi se taj susret morao proširiti i u horizontalu — u susret s braćom kršćanima.*

»Redovnica mora biti ispunjena Bogom da vodi do susreta s njim i druge, da otkrije tajnu njegove ljubavi i spasenja« (Konstitucije »Vodite novi život« str. 47). I zato nedjeljni susreti s Kristom moraju biti najintenzivniji dani u njezinom redovničkom životu, dani kada ona manifestira svoju zaručničku ljubav prema Kristu u susretu s Crkvom, njezinim problemima, brigama, preokupacijama, radostima i žalostima. Tako taj susret nalazi svoju realizaciju u posve konkretnim susretima, ponajprije sa svojom zajednicom kojoj pripada, jer »što je veće jedinstvo i sestrinska ljubav u zajednici, to dublji je utjecaj na sredinu u kojoj živi« (PC 15).

Redovnice koje su tokom tjedna prezaposlene i nemaju stvarnog kontakta za zajednicom, izražavaju u anketi potrebu da bi nedjeljom imale više vremena i one i sestre u zajednici, kako bi se mogle više zbližiti u iznjeni misli i međusobnom zanimanju za potrebe drugih. Predlažu da bi toga dana pravilo šutnje bilo ograničeno ili posve ukinito kako bi se slobodnim rekreacijama dala prednost. Ovakvim slobodnim i nepripravljenim kontaktima redovnice koje mnogo izbivaju izvan kuće ne bi osjetile da su stranci u svojoj zajednici.

Idealno bi bilo da se taj nedjeljni susret unutar zajednice proširi i na susrete sa redovnicama ostalih Družbi kao i na članove Božjeg naroda unutar župne zajednice.

Nedjeljni susret koji bi povezivao više redovničkih obitelji »da se u svima oživi volja za sudjelovanje u zajedničkim pothvatima« (GS 31) nužno je potreban kod nas u Zagrebu i ima mnogo razloga da ga uspo-

stavimo. Anketirane redovnice gotovo su jednodušne u toj želji. On bi doprinio zbližavanju raznih Družbi, pa i onih koje se još ne poznaju. Sestre bi se informirale o svim aktivnostima, pokretima i inicijativama, a takvi bi sastanci mnogima mogli biti jaki stimulans za njihov daljnji rad. Tako rad zajednice ne bi bio više jedna izolirana akcija, nego bi obogaćen iskustvima i spoznajama drugih, te poduprt razumijevanjem, donio više ploda i uspjeha na Božjoj njivi koju *svi moramo za jeđički obrađivati*.

Možda bi takva »zajednička« nedjelja bila i ozbiljna preventiva da se izbjegnju različite nesuglasice, a sve bi redovnice osjetile kod takvih susreta da smo svi stopljeni u jednu čvrstu zajednicu koja želi samo jedno, da u zajednici s Duhom Svetim ispuni svoju dužnost pred Bogom, pred svijetom, pred čovječanstvom, pred našom braćom, za spasenje svih ljudi« (Iz govora mons. F. Kuharića vrhovnim poglavaricama 3. XI 1968. Effatha 2, str. 3).

Da bi došlo do realizacije toga prijedloga o »zajedničkoj« nedjelji, redovnice predlažu da bi se u centru grada našla neka oveća prostorija koja bi odgovarala svrsi, ali potreban je inicijator i onaj koji će to omogućiti. (Zar ne bi npr. jedan veliki podrum u centru grada ispod jednog samostana mogao služiti toj svrsi, i mnogim drugima, umjesto što služi vinskoj produkciji?).

Redovnice osjećaju veliku potrebu za osvježanjem trodnevnih katehetskih i muzičkih tečajeva, koji su se prije desetak godina održavali u Zagrebu i koji su mnogo doprinijeli susretu redovnica iz cijele naše domovine.

Također se nameće potreba liturgijskih tečajeva sa zajedničkim euharijistijskim slavljem.

Ovaj prikaz o nedjeljnom susretu redovnica bio bi nepotpun kada se ne bi spomenulo koliko zahvalnost izražavaju redovnice u anketi gg. profesorima koji su se spremno odazvali da im tokom ove školske godine osvijetle u svojim predavanjima mnoga biblijska poglavlja. Ti se susreti održavaju dva puta mjesečno i za njih vlada sveopći interes.

Međusobnom kontaktu redovnica mnogo doprinosi i susret preko štampe, tj. preko biltena EFFATHA, što ga uređuju same redovnice, a koji im omogućuje da u njemu iznesu svoje probleme i iskustva.

Obogaćena plodovima takvih zajedničkih susreta, redovnica bi mogla posve novim energijama, oplodena iskustvima drugih, poći u svoju župnu zajednicu da tamo traži susrete sa svojom braćom, s Božjim narodom, da im komunicira ta iskustva i da ih doživljava i uzajamno se obogaćuje. »Tako će u povezanosti s drugima, uzajamnim uslugama i dijalogom s braćom razvijati sve svoje sposobnosti i moći odgovoriti svome pozivu« (GS 25).

ZAKLJUČAK

Na temelju svega iznesenog, i jedino u tim konceptima, redovnička zajednica kao takva ostvaruje *znak* po kojemu se može spoznati prisutnost Gospodinova u zajednici Božjeg naroda i ujedno apologetski *znak* bratske ljubavi prema Kristovim riječima: »... da svijet spozna da si me ti poslao« (Iv 17, 8; GS 43; LG 1, 1).

SUMMARIUM

Investigatione inter 30 sorores variorum Ordinum et Congregationum facta, auctrix vitam sororum die dominica peractam analysando describit. Consilia Concili Vaticani II in vitam traducentes sorores die dominica suam praesentiam in communitate populi Dei suo modo, modo definito et omnino concreto, vivunt. Divitias gratiae et vitae spiritualis possidentes et communitate sua religiosa exiunt et in ipsa communitate fidelium agendo *signum* cognoscitivum praesentiae Dei inter fratres esse desiderant.